

ATTALAI GÁBOR**RED**

január 26 – február 26

Attalai Gábor művészetében rendszeresen visszatér a vörös szín, még azokban az esetekben is, amikor hiányzik. Az életmű emblematikus alkotása, a hóból kiásott ötágú csillag, negatív formaként, a hiány efemer alakzataként jelenik meg, amelyhez önkéntelenül is hozzáképzeltük a hiányzó vörös árnyalatot. Más esetekben Attalai nem eltünteti, hanem „túlragolja” a vöröset: felülfesti, festékbe mártja, és ekként – a művész kifejezését idézve – „red-y made”-dé nyilvánítja a mindennapi élet tárgyait. Egy konceptuális szövegében Attalai arra utal, hogy a vörös festék alatt akként tűnik el a tárgy, ahogy a festmény alatt a vászon. Attalai „red-y made” sorozata egyrészt a Marcel Duchamp-i ready made, másrészt az Yves Klein-i monokrómia iróniától sem mentes kelet-európai továbbgondolásaként is felfogható, ugyanakkor a vörös objektumok a művész hétköznapi tapasztalatait is tükrözik: „itt minden piros volt, kimentél május elsején, akárhova mentél, mindenütt piros, piros, piros” – fogalmazott egy ízben Attalai Gábor.

A Vintage Galéria kiállítása a hetvenes években készült Attalai-alkotásokból válogatva mutatja be a domináns vörös szín különféle megjelenéseit az életműben. A bemutatott konceptuális szövegsorozat ugyan látszólag a fekete és a vörös „természetes” kontextusait vizsgálja, burkoltan mégis az ősi „fekete-piros” színpár kultúrtörténeti és ideológiai implikációira utal. Megidézi a – művész által tanulmányozott – népművészeti alkotások színvilágát, az orosz avantgárd vörös árnyalatait, illetve a különféle politikai rendszerek, diktatúrák vizuális kódrendszereit, ahhoz hasonlóan, ahogy Mladen Stilnović és Raša Todosijević tette iróniával teli kritikai vizsgálat tárgyává a politikai propaganda kellékeit.

Attalai kiindulópontja azonban mégsem a politikai design, hanem inkább egy minimal art-ra jellemző absztrakt formarendszer – vörös és fekete színű filc-environmentjei elsősorban Robert Morris alkotásaival vethetők össze. A néhol megrogyó, máshol kifeszülő alakzatok a gravitáció törvényszerűségeinek engedelmessé anyag mozgásait vizsgálják, ám olykor többlettartalommal is telítődnek. A Rosario (1969) című „sarok-objektum” mintha a szobasarokra komponált tatlini kontrareliefek minimalista variánsa lenne. Az alakzat ugyanakkor egy hétköznapi töltényöv Claes Oldenburgra emlékeztető, stilizált, „puha” felnagyításaként is szemlélhető, miközben a címadás (és a domináns vérvörös szín) a rózsafüzérre utal, ambivalens történelmi és társadalmi tapasztalatokat is megidézve.

A filc-environmentek és „tértextilek” összeolvashatók a haarlemi Gallery Loába – a művész 1977-es önálló kiállítására – tervezett, falra festett vörös sávokkal, melyek imaginárius objektumokként tagolták a teret. A helyspecifikus installációt ugyan lefestették, elbontották, ám a művek az átfestett fotóvázlatokon tovább léteznek.

Attalai Gábor a hetvenes években nemzetközi szinten jegyzett, ám később méltatlanul elfeledett életművét az utóbbi években egyre nagyobb és egyre szélesebb körű érdeklődés övezi. A Vintage Galéria jelen kiállítása is hozzájárulhat ahhoz, hogy Attalai Gábor vörös objektumai hosszú idő után újra megfelelő (művészet)történeti összefüggésrendszerükben jelenhessenek meg.

Fehér Dávid